Растителна защита
електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

'Od vinograda do novih tržišta: Kako se poljoprivrednici u Europi postupno prebacuju na druge kulture zbog klime'

Растителна Защита

Datum 26.10.2026 | **Broj** 10/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Jezik** HR
www.plant-protection.com/article/2482?lang=hr

Europsko vinogradarstvo nalazi se na povijesnoj prekretnici. Suočena s nezapamćenim padom globalne potrošnje vina i pod pritiskom sve ekstremnijih klimatskih anomalija, gospodarstva u regijama s tradicionalnim uzgojem grožđa prisiljena su tražiti hitne alternative. Tri najveća proizvođača u svijetu – Francuska, Španjolska i Italija – već provode radikalne mjere. Monokulturni model vinogradarstva, koji se dugo smatrao okosnicom poljoprivrednog sektora na tim područjima, ustupa mjesto strategijama diversifikacije poljoprivrednih kultura i preorijentacije na nova tržišta.

Posljednjih godina vinogradari sve više čupaju stoljetne vinograde kako bi napravili mjesta za kulture koje su donedavno izgledale egzotično za njihove geografske širine, ali danas nude novu šansu za ekonomski opstanak u uvjetima promjenjive klime.

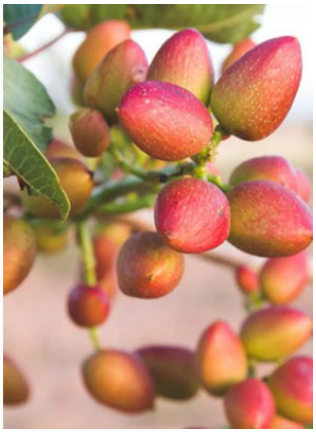
Europska polja zacrtavaju konkretnu budućnost: diversifikacija na gospodarstvima i postupni prelazak nisu samo eksperiment, već ekonomska i klimatska nužnost koja zauvijek mijenja krajolik tradicionalnih poljoprivrednih regija.

Povratak pistacije

U južnoj Francuskoj i Španjolskoj toplinski valovi ugrožavaju tradicionalne vinograde, a kao odgovor poljoprivrednici se okreću pistaciji (*Pistacia vera*) – kulturi koja se u tim regijama uzgaja od antike, ali je tijekom 20. stoljeća potpuno napuštena.

ISSN 2815-522X

Danas pistacija doživljava pravu renesansu, a razlog leži u njezinoj biologiji. To je pustinjska biljka koja se ističe visokom tolerancijom na slana tla. Također je otporna na velike temperaturne fluktuacije: od −10 °C zimi do 40 °C ljeti. Preferira sunčanu izloženost i suho tlo, ne uspijeva dobro u uvjetima visoke vlažnosti, a njezin korijenov sustav sklon je truljenju zimi ako primi previše vode koja nema kamo otjecati. Plod najbolje dozrijeva tijekom dugog i vrućeg ljeta.

Vinogradarka Amandine Reynard iz francuske regije Vaucluse jasan je primjer tog prijelaza: dok se njezini vinogradi suše nakon ljetnih vrućina, novo posađena stabla pistacije puštaju svježe izdanke čak i bez ikakvog umjetnog navodnjavanja. Međutim, uzgoj zahtijeva specifično znanje. Pistacija je dvodomna biljka – zahtijeva strateško sadnju muških i ženskih stabala (u omjeru 1:10), a oprašivanje se u potpunosti obavlja vjetrom, što čini zračne struje u dolini Rhone idealnima.

Španjolska također slijedi taj trend. Nakon što je u 15 godina izgubila više od 100.000 hektara vinograda, poljoprivrednici u La Manchi i Andaluziji masovno prelaze na orašaste plodove. Glavni ekonomski ulog, međutim, jest vrijeme: stabla počinju rađati tek nakon 5. godine, a punu rodnost postižu nakon 10., što zahtijeva dugoročno financijsko planiranje.

Spas Bordeauxa: Kivi

Dok je na jugu problem suša, u jugozapadnoj Francuskoj (područje Bordeauxa) kriza je uzrokovana kolapsom izvoza crnih vina i gubitkom tradicionalnih tržišta. Tamo vinogradari poput Cécile de Taffin iz „Château l'Ensumiz“ smanjuju svoje vinograde kako bi ulagali u plantaže kivija (*Actinidia deliciosa*).

Za razliku od pistacije, kivi je biljka penjačica koja voli vlagu i nudi visoku profitabilnost i priliku za domaće tržište, ali dolazi s nekompromisnim agronomskim zahtjevima. Potrebno mu je obilno navodnjavanje i masivne potporne konstrukcije (pergole) kako bi izdržao težinu ploda i lisne mase – često preko 30-40 tona po hektaru. Kultura je iznimno osjetljiva na kasne proljetne mrazove (pupovi propadaju na -1,5°C) i zahtijeva aktivno oprašivanje pčelama. Unatoč visokom početnom ulaganju i riziku od bakterioza, kivi pruža financijsku stabilnost koja je danas nedostižna za tradicionalna vinogradarska gospodarstva.

Leća: Eliksir za tlo

Još jedna iznimno popularna alternativa među francuskim vinogradarima su mahunarke. Leća (*Lens culinaris*) pokazuje se savršenim izborom za poljoprivrednike u departmanu Gard.

Ona je osjetljiva na hladnoću na početku svog razvoja (sjeme klija na 4-5°C), ali kasnije postaje iznimno otporna na sušu. Njezina prava vrijednost, međutim, je pod zemljom. U simbiozi s kvržičnim bakterijama, leća veže atmosferski dušik, obogaćujući tlo prirodnim putem. To je čini savršenim prethodnikom za druge biljke poput lavande.

Njezin uzgoj potpuno je mehaniziran, ali nije bez izazova. Zbog niske visine, leća je slab konkurent korovima, a neravnomjerno dozrijevanje zahtijeva majstorstvo pri žetvi. Kako bi zajamčili sigurnost i izgradili nova tržišta, poljoprivrednici se već udružuju u zadruge i sklapaju izravne ugovore s državnim institucijama i javnim kantinama.

Italija: Tehnološka prilagodba i "zelena berba"

Italija pristupa čupanju konzervativnije, usredotočujući se na inovacije. Na Siciliji, u Apuliji i Venetu događa se masovni prelazak na noćnu berbu s reflektorima, kako bi se izbjegla dnevna vrućina od 40 stupnjeva i prerana fermentacija.

Umjesto uništavanja vinograda, Talijani uvode dobrovoljno smanjenje prinosa kroz "zelenu rezidbu" (koja uključuje niz operacija kao što su prorjeđivanje izdanaka, vršikanje, uklanjanje zaperaka, uklanjanje lišća, prorjeđivanje grozdova i lišća itd.), a znanstvenici eksperimentiraju s agrošumarstvom – stvaranjem vinograda u djelomično pošumljenim područjima gdje drveće pruža prirodni hlad i zadržava vlagu.

Financijska potpora u zapadnoj Europi
Subvencije ne predstavljaju redovita godišnja plaćanja, već jednokratne naknade:

- Francuska: Putem *FranceAgriMer*, 4.000 EUR po hektaru dodjeljuje se isključivo za konačno čupanje vinograda.
- Italija: Zemlja sufinancira (50%–75%) modernizaciju vinograda s potporom do 4.000–6.000 EUR po hektaru za nove otporne sorte.

Bugarska stvarnost: Borba za opstanak i evolucija u kvaliteti

Dok poljoprivrednici u zapadnoj Europi primaju razne naknade za diversifikaciju usjeva, vinogradarstvo u Bugarskoj bori se za očuvanje postojećih površina. Statistike bilježe drastično smanjenje – požnjevene površine smanjuju se za više od 5% godišnje do kritičnih 26.000 hektara.

Vinogradari u zemlji pod pritiskom su nedostatka subvencija (očekivano zaustavljanje plaćanja za restrukturiranje 2027.) i nultog prihvata za naknadu po osnovi "zelene berbe". Tome se dodaje klimatski pritisak – ekstremne temperature koje stvaraju idealno okruženje za bolesti poput fitoplazme (koju prenosi cikada grožđa). Jedina funkcionalna ciljana potpora u ovom trenutku je pomoć za naknadu troškova sredstava za zaštitu bilja (protiv štetnika poput cikade grožđa, koja prenosi fitoplazmu). Njezin ukupni proračun iznosi nešto više od 2,5 milijuna EUR, a maksimalna stopa iznosi samo do 306,77 EUR po hektaru. Dokumenti po toj osnovi prihvaćaju se do 13. studenoga 2026.

Sorta Mavrud lokalna je bugarska sorta crnog vina. Poznata je od duboke antike i jedna je od autohtonih sorti koja se uzgaja na najvećim površinama u zemlji, uglavnom u južnoj Bugarskoj. Mavrud je kasnozrijuća sorta crnog vina koja je tipično vinska sorta, s visokim postotkom krute frakcije u bobicama. To je preduvjet za dobivanje vina bogatih fenolnim tvarima i ekstraktom.

Unatoč općem smanjenju sektora, bugarsko vinogradarstvo pronalazi svoj put na nova tržišta kroz kvalitativnu evoluciju. Ulaganja u dolinu Struma, Trakijsku nizinu i crnomorsku obalu usmjerena su na butik vina. Moderni vinari sve se sigurnije klade na karakteristične lokalne sorte – Široka Melniška Loza, Mavrud, Rubin i Gamza – stvarajući jedinstveni identitet koji omogućuje domaćem vinu da izdrži globalnu oluju.

** Na temelju materijala iz Le Figaro*